

Soạn bài Ba cống hiến vĩ đại của Các Mác - Ngữ văn lớp 11

Câu 1. Bài điệu văn này có thể chia làm mấy phần? Nêu nội dung của từng phần?

Trả lời:

Bài văn có thể chia làm 3 phần như sau:

- Phần 1: Từ đầu đến “*sự qua đời của bậc vĩ nhân ấy gây ra*”, giới thiệu thời gian, không gian Mác đã vĩnh biệt cuộc đời.
- Phần 2: Tiếp đó đến “*cho người đó không làm thêm gì nữa*”. Những cống hiến to lớn của Mác với cuộc sống nhân loại.
- Phần 3: Phần còn lại: Thể hiện nỗi tiếc thương vô hạn của nhiều người dân thế giới trước sự ra đi của Mác.

Câu 2. Nêu những đóng góp của Mác khiến ông trở thành "nhà tư tưởng vĩ đại nhất trong số những nhà tư tưởng hiện đại".

Trả lời:

Những đóng góp của Mác khiến ông trở thành "nhà tư tưởng vĩ đại nhất trong số các nhà tư tưởng hiện đại":

- Cống hiến đầu tiên của C. Mác là "tìm ra quy luật phát triển của lịch sử loài người" qua các thời kì lịch sử, mà bản chất của quy luật đó là cơ sở hạ tầng (bao gồm tư liệu sản xuất, cách sản xuất tư liệu sản xuất, trình độ phát triển kinh tế,...) quyết định kiến trúc thượng tầng của xã hội (bao gồm các hình thức, thể chế nhà nước, tôn giáo, văn học nghệ thuật,...).
- Cống hiến thứ hai là "tìm ra quy luật vận động riêng của phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa hiện nay và của xã hội tư sản do phương thức đó đẻ ra". Đó là quy luật về giá trị thặng dư.

Câu 3. Để làm nổi bật tầm vóc vĩ đại của Mác, Ăng-ghe-n đã sử dụng biện pháp so sánh tầng bậc (còn gọi là biện pháp tăng tiến). Biện pháp ấy đã được thể hiện như thế nào trong bài điệu văn?

Trả lời:

Để làm nổi bật tầm vóc vĩ đại của Các Mác, Ăng-ghe-n đã sử dụng biện pháp so sánh tầng bậc (biện pháp tăng tiến).

* Hình thức nghệ thuật ấy trở đi trở lại nhiều lần trong bài điệu văn:

Soạn bài Ba cống hiến vĩ đại của Các Mác - Ngữ văn lớp 11

- Đoạn văn mở đầu chỉ có hai câu: Câu thứ nhất thông báo thời điểm Các Mác qua đời. Câu thứ hai cho biết sự ra đi thanh thản của bậc vĩ nhân ấy với một niềm nuối tiếc của những người thân: "*Để Mác ở lại một mình vên vện chỉ có hai phút, thế mà khi trở vào phòng, chúng tôi đã thấy ông ngủ thiếp đi thanh thản trên chiếc ghế bành - nhưng là giấc ngủ ngàn thu*". Câu văn dường như để giải bày tâm trạng, để giải thích nỗi niềm tiếc thương, để phân bua với những người đồng chí, đồng đội khác. Đoạn văn mở đầu đã tạo ra không khí để thể hiện một tình cảm tiếc thương vô hạn của những người còn sống đối với sự ra đi của Mác, đồng thời qua đó cũng cho thấy sự kính trọng của những người bạn, những người đồng chí của Mác đối với người đã ra đi.

- Đoạn thứ hai cũng chỉ có hai câu văn và cũng chung giọng điệu tiếc thương và kính trọng ấy. Trước hết, tầm vóc nhân loại của Mác được khẳng định: "*Con người đó ra đi là một tổn thất không sao lường hết được đối với giai cấp vô sản đang đấu tranh ở châu Âu và châu Mỹ, đối với khoa học lịch sử*". Trong lời văn, Mác hiện ra với hai tư cách: một nhà cách mạng của giai cấp vô sản và một nhà khoa học lịch sử. Kết cấu trùng điệp được sử dụng ở đây nhằm nhấn mạnh sự vĩ đại của Mác:

Con người đó - ra đi = (là) một tổn thất không sao lường hết được.

+ Đối với giai cấp vô sản đang đấu tranh ở châu Âu và châu Mỹ.

+ Đối với khoa học lịch sử.

Từ đó, cái chết ấy tạo ra một nỗi trống trải đối với nhân loại, đối với khoa học (tăng cấp). Sự kính trọng và thương tiếc theo đó mà được nhân lên nhiều lần. Cái chết của Mác trở thành nỗi mất mát lớn của nhân loại.

* Phần thứ hai của bài điều văn, như chúng ta đã biết là phần tập trung đánh giá sự nghiệp của người đã khuất. Trong phần này, tác giả vẫn sử dụng hình thức lập luận theo lối kết cấu tầng bậc kết hợp với so sánh. Có thể thấy điều đó qua mô hình sau:

Giống như:

- Đác-uyn đã tìm ra quy luật phát triển của thế giới hữu cơ.

- Mác đã tìm ra quy luật phát triển của lịch sử loài người.

Nhưng không phải chỉ có thế thôi...

Mác được so sánh với các vĩ nhân khác cùng thời đại, với những thành tựu khoa học nổi tiếng của thời đại đó. Đó là sự so sánh đặc biệt: So sánh với những tinh hoa cùng thời đại, so sánh với những phát minh, những cống hiến quan trọng vượt tầm thời đại mà không phải ai cũng có thể làm được và không phải đã có từ thời đại trước. Những con người cũng như những thành quả khoa học được đưa ra so sánh đều là những người và

Soạn bài Ba cống hiến vĩ đại của Các Mác - Ngữ văn lớp 11

những thành tựu tạo nên tầm vóc con người, tạo nên những đỉnh cao của thời đại. Mác được so sánh với các đỉnh cao cùng thời nhưng lại không chỉ dừng ở vị trí đỉnh cao của nhân loại (qua những con người cụ thể, như Đác-uyn chẳng hạn) mà còn vượt qua những đỉnh cao ấy. Bản thân Mác, do đó, trở thành đỉnh cao của mọi đỉnh cao, trở thành vĩ nhân của mọi vĩ nhân, trở thành "nhà tư tưởng vĩ đại nhất trong những nhà tư tưởng hiện đại". Đây chính là hiệu quả mà biện pháp tăng tiến mang lại.

Cũng cần lưu ý là sự so sánh ở đây cũng mang tính chất một sự so sánh trùng điệp, tạo ra hiệu quả tăng cấp (thông qua hàng loạt từ ngữ so sánh liên tiếp, không ngừng).

Cách so sánh ở đây trước hết được đặt ở cấp độ ngang hàng nhau, tạo ra sự đối sánh son? song nhằm tác dụng nhấn mạnh ý (Mác với Đác-uyn). Tiếp theo sự so sánh tương đương là so sánh vượt trội mà sự khẳng định được thể hiện ngay trong câu: "Nhưng không phải chỉ có thế thôi". Cách lập luận được thể hiện ở chỗ không chỉ nêu luận điểm mà ngay sau đó còn đưa ra một minh chứng đầy sức thuyết phục: "Mác cũng tìm ra quy luật vận động riêng của phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa hiện nay và của xã hội tư sản do phương thức đó đẻ ra". Tác giả cũng ngay sau đó chỉ ra ý nghĩa to lớn mà Các Mác đã phát hiện ra: đó là một ánh sáng để đối lập lại với bóng tối mà "các nhà phê bình xã hội chủ nghĩa đều mù mẫm". Sự so sánh còn được nhấn mạnh nhiều lần ngay sau đó.

* Với tư cách là một nhà nghiên cứu khoa học thì rõ ràng những phát kiến của Mác là vô giá và tên tuổi của ông đã xứng đáng để lưu vào sử sách. Nhận thức đó là hoàn toàn đúng. Thế nhưng nếu chỉ dừng ở việc nhìn nhận và đánh giá như vậy thì chưa thấy hết được sự vĩ đại của Mác cũng như chưa thấy hết được sự đau xót và thương tiếc của Ăng-ghe-nhê đối với sự ra đi của Mác. Cần phải hiểu thêm Các Mác từ hai phương diện: Con người của những phát minh khám phá và con người của hoạt động thực tiễn. Giữa hai con người ấy, giữa hai phương diện ấy có một mối quan hệ biện chứng nhân quả hết sức chặt chẽ. Bởi vì, như chính tác giả đã nhấn mạnh: "Khoa học đối với Mác là một động lực lịch sử, một lực lượng cách mạng". "Bởi lẽ trước hết Mác là một nhà cách mạng".

Các phát minh của Mác đã vĩ đại, nhưng khía cạnh con người hoạt động thực tiễn ở Mác còn vĩ đại hơn, bởi: "Bằng cách này hay cách khác, (ông) tham gia vào việc lật đổ xã hội tư sản và các thiết chế nhà nước do nó dựng lên, tham gia vào sự nghiệp giải phóng giai cấp vô sản hiện đại mà ông là người đầu tiên đem đến cho giai cấp ấy ý thức về địa vị và yêu cầu của mình, ý thức về điều kiện để tự giải phóng, đó thật sự là sứ mệnh thiết thân của cuộc đời ông". Quả điều đó mới là điều đáng khâm phục nhất ở Mác ("Đấu tranh là hành động tự nhiên của Mác").

d. Bài điều văn đề cao hình ảnh của Mác nhưng tác giả không nói nhiều về cái chết, và đây là khía cạnh độc đáo của bài điều văn này. Thay vì làm điều đó như lẽ thường, bài điều văn nhấn mạnh ý nghĩa của sự sống, ý nghĩa của cuộc đời Mác và sự bất tử của những đóng góp sáng tạo mà Mác đã cống hiến cho nhân loại.

Soạn bài Ba công hiến vĩ đại của Các Mác - Ngữ văn lớp 11

- Công hiến thứ ba, qua cách lập luận của Ph. Ăng-ghe-n, là công hiến quan trọng hơn cả. Đó là sự kết hợp giữa lí luận và thực tiễn, biến các lí thuyết cách mạng - khoa học thành hành động cách mạng, bởi vì "khoa học đối với Mác là một động lực lịch sử, một lực lượng cách mạng" và "trước hết Mác là một nhà cách mạng", ở Mác "đấu tranh là hành động tự nhiên".

Các công hiến này được sắp xếp theo trật tự tăng tiến, công hiến sau lớn hơn công hiến trước, mặc dù chỉ có được một trong các công hiến ấy cũng đã có thể xem là một vĩ nhân rồi.

Để làm nổi bật công hiến của Mác, Ăng-ghe-n đã so sánh công hiến ấy với công hiến của Đác-uyn, của các nhà khoa học khác cùng thời đại. Thế kỉ XIX, ở phương Tây, là thế kỉ của nhiều phát minh lớn, quan trọng, thúc đẩy sự phát triển xã hội. Các công hiến của Mác mang tầm vóc khái quát thời đại, mở đường cho thời đại. Trong ý nghĩa đó, Mác nổi bật lên hàng đầu như là "nhà tư tưởng vĩ đại nhất trong các nhà tư tưởng hiện đại".

Câu 4. Phân tích thái độ và tình cảm của Ăng-ghe-n đối với Mác qua cách lập luận so sánh trong bài điều văn.

Trả lời:

Bằng việc trình bày những phát hiện khoa học của Mác, Ăng-ghe-n đã gián tiếp thể hiện sự ngợi ca đối với những đóng góp và công hiến của Mác cho nhân loại. Đồng thời, ngợi ca công lao của người đã khuất cũng chính là khẳng định và thể hiện sự thương tiếc của Ăng-ghe-n đối với Mác. Bài điều văn kết thúc bằng một tiếng khóc bày tỏ tình cảm tiếc thương dưới hình thức một lời cầu nguyện: "Tên tuổi và sự nghiệp của ông đời đời sống mãi!".

Câu 5. Anh (chị) hiểu như thế nào về ý kiến"[...] Ông có thể có nhiều kẻ đối địch, nhưng chưa chắc đã có một kẻ thù riêng nào cả"?

Trả lời:

Trong suốt cuộc đời và sự nghiệp của mình, Mác "tham gia vào việc lật đổ xã hội tư sản và các thiết chế nhà nước do nó dựng lên", nói cách khác là Mác chống lại bất công, chống lại cường quyền và bạo quyền.

Cùng với cuộc đấu tranh đó, Mác "tham gia vào sự nghiệp giải phóng giai cấp vô sản hiện đại mà ông là người đầu tiên đem đến cho giai cấp ấy ý thức về địa vị và yêu cầu của mình, ý thức về điều kiện để tự giải phóng". Nói cách khác, Mác bênh vực cho những người lao động, những người cùng khổ. Mác đem đến cho họ niềm tin vào hạnh phúc trong một thế giới mới, thế giới mà ở đó, người lao động thực sự là chủ nhân của xã hội.

Soạn bài Ba cống hiến vĩ đại của Các Mác - Ngữ văn lớp 11

Các cống hiến của Mác tất nhiên là tài sản chung của nhân loại. Các cống hiến ấy không chỉ có giá trị lí luận mà nó còn có giá trị hành động, góp phần mở đường cho nhân loại tiến lên.

Vì hoạt động của Mác không phải để phục vụ cho quyền lợi của cá nhân mà cho quyền lợi của toàn dân, thế nên, "ông có thể có nhiều kẻ đối địch, nhưng chưa chắc đã có một kẻ thù riêng nào cả".